

ВІЛЕНСКИЙ ВѢСТНИКЪ

ОФИЦИАЛЬНАЯ

№

ГАЗЕТА.

75.

KURIER WILENSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. ВТОРНИКЪ, 25-го Сентября — 1845 — Wilno WTOREK, 25-go Września.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 18 Сентября.

Высочайшимъ Приказомъ, 1-го Сентября, Главнѣйшаго Командующаго Дѣйствующею Арміею, Генералъ-Фельдмаршалъ Князь Варшавскій Графъ Паскевичъ-Эриванскій, назначенъ Шефомъ Александрійскаго Гусарскаго Полка, коему и именоваться Гусарскимъ Генералъ-Фельдмаршала Князя Варшавскаго Графа Паскевича Эриванскаго Полкомъ.

— Высочайшею Грамотою, 19-го Августа, Всемилостивѣйше пожалованъ Кавалеромъ ордена Св. Владимира 2-й степени, Генералъ-Лейтенантъ Князь Бебутовъ.

— Высочайшимъ Именнымъ Указомъ, 17-го Августа, даннымъ Капитулу Россійскихъ Императорскихъ и Царскихъ Орденовъ, Всемилостивѣйше по-

С М Ъ С Ъ.

Риза-Паша и Новое Турецкое Министерство.

(Окончаніе.)

(См. N. 73 Вил. Вѣстн.)

Дѣйствительныя причины паденія Ризы-Паши составляють донынѣ неразгаданную тайну Сераля. Сначала относили оныя къ проискамъ Султанинъ Валиды, коей охладѣвающая къ нему любовь, вслѣдствіе будто бы ревности, перешла наконецъ въ ненависть. Главнымъ ея помощникомъ въ этомъ дѣлѣ былъ Могаммедъ Али-Паша, давно уже завидующій суружеству съ сестрою Султана, явно стремящійся къ занятію его мѣста; второстепенными же сообщниками были: одинъ изъ высшихъ Улемовъ, первый лейбъ-медикъ Султана и президентъ медицинскаго совѣта Абдулла-Эффенди, и директоръ таможенъ Тагиръ-Бей. Соединенными усиліями они успѣли напакостить, или, какъ говорятъ друзья ихъ, представить въ истинномъ свѣтѣ Султану дѣйствіе Ризы-Паши, и такимъ образомъ ускорить его паденіе. Теперь еще новый, въ этомъ отношеніи, распространяется слухъ, который знающій дѣло корреспондентъ Аугсбургской газеты, считаетъ единственно вѣрнымъ. По сему слуху, партія Улемовъ играла во всемъ этомъ главнѣйшую роль, посредникомъ же, для приведенія въ исполненіе своихъ намѣреній, избрала младшаго Султанова брата. Сей послѣдній написалъ письмо, или просьбу объ увольненіи своего содержанія, и послалъ оную со сво-

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St. Petersburg, 18 go Września

Przez Najwyższy Rozkaz Dzienny, 1-go Września, Głównodowodzący Czynną Armią, Jenerał-Feldmarszałek Xiążę Warszawski Hrabia Paskiewi z Erywański, mianowany Szefem Alexandrowskiego Półku Huzarów, który ma się odtać mianować Półkiem Huzarów Jenerał-Feldmarszałek Xiążę Warszawskiego Hrabiego Paskiewicza.

— Przez Najwyższy Dyplom Orderu Św. Włodzimierza 2-jej klasy, Jenerał-Porucznik Xiążę Bebutow.

— Przez Najwyższy Imienny Ukaz, 17 go Sierpnia, dany do Kapituły Rossyjskich CESARSKICH I KRÓLEWSKICH Orderów, Najtąskawiej mianowani Kawalerami Orderu

ROZMAITOŚCI.

RIZA-BASZA I NOWE MINISTERSTWO TURCCKIE.

(Dokończenie.)

(Ob. N. 73 Kur. Wil.)

Rzeczywiste powody upadku Rizy-Baszy, są dotąd niedocieczoną tajemnicą Seraju. Zrazu przypisywano je intrygom Sultanki Walidy, której stygnąca ku niemu miłość, skutkiem jakoby zawiści, miała się w końcu zamienić w nienawiść. Głównym jej pomocnikiem w tym dziele miał być Mohammed Ali-Basza, oddawna zawistny wpływu i znaczenia Rizy, a od czasu poślubienia siostry Sultana, jawnie do zastąpienia miejsca jego dążący; podrzędnymi zaś sprzymierzeńcami: jeden z wysokich Ulemów, pierwszy przyboczny lekarz Sultana i Prezes Rady Lekarskiej Abdulla-Effendi, i Dyrektor celł Tahir-Bej. Połączonymi usiłowaniami udało się nakoniec oczernić, lub, jak ich przyjaciele utrzymują, w prawdziwem tylko świetle wystawić przed Sultaniem postępowanie Rizy-Baszy, i tym sposobem upadek jego przyspieszyć. Teraz inna jeszcze w tym względzie krąży wiadomość, którą dobrze świadomy rzeczy Korrespondent Gazety Augsburgskiej, za jedynie prawdziwą podaje. Podług niej, stronnictwo Ulemów grało w tym wszystkim najgłówniejszą rolę, za sprzężną zaś i pośrednika do wykonania swych planów, użło młodszego brata Sultana. Ten ostatni napisał doń list czy prośbę, żądając powiększenia środków utrzymania, i pismo to posłał przez swojego sługę, z rozkazem, aby je oddał w ręce samego Sultana. Abdul-Medżid przyjął łaskawie prośbę brata i zalecił oddawcy, udać się z nią do Rizy-Baszy, aby stosowny wygotował firman. Sługa ato-

жалованы Кавалерами ордена Св. Анны второй степени: Инспектор классов Института Корпуса Горных Инженеров, Горный Инженер Полковник *Гельмерсен*, преподающий в том же Институте Академик, Статский Советник *Эйхвальд*; Журный Штаб-Офицер Штаба Гвардейского Резервного Кавалерийского Корпуса, Лейб-Гвардии Уланского полка Полковник *Гегевитз*; Коллежские Советники: Исправляющий должность Председателя Ковенской Уголовной Палаты *Синицын*, и Правитель Канцелярии Валенского Военного, Гродненского, Минского и Ковенского Генераль-Губернатора *Корейский*; — третьей степени: Чиновники особых поручений того же Генераль-Губернатора *Вялоцкий*.

— В 9-й день Августа, во изъявление благоволения Его Императорского Величества к отличившим подвигам Командира 2-й Бригады 15-й Пехотной Дивизии, Генераль-Маиора *Вьявского*, который, по засвидетельствованию Главнокомандующего Отдельным Кавказским Корпусом, во время движения со вверенным начальству его авангардом действующего отряда, от селения Дарго к Герзел-Аулу, одушевляя войска примером личной храбрости и неустрашимости, мужественно отражал все нападения многочисленных скопищ неприятельских, Всемилощивше пожалован он золотую пинагою, алмазами украшенною, с надписью *за храбрость*.

В Именном Его Императорского Величества Высочайшем Указе, данном Правительствующему Сенату минувшего Июля в 16-й день, за собою порученным Его Величества подписанием, изложено: „Съ того времени, какъ правила Указа 23 го Марта 1714 года, о единонаследии въ дворянскихъ недвижимыхъ имуществехъ, замѣнены действующими нынѣ общими о порядкѣ наследства постановленіями, допущалось нередко, въ видѣ изъятія изъ оныхъ, по усмотрѣнію и съ утвержденія Державной Власти, для сохраненія нѣкоторыхъ вотчинъ въ родѣ владѣльцевъ ихъ и для обезпеченія благосостоянія сихъ вотчинъ учрежденіе майоратовъ, по силѣ коего тѣ имущества, объявляемыя нераздѣльными и неотчуждаемыми, должны переходить лишь въ цѣломъ составѣ своемъ къ одному изъ наследниковъ, учредителя. Число же нѣкоторыхъ имѣній въ Россіи еще не велико, и учрежденіе оныхъ, на основаніи существующихъ о томъ законовъ, можетъ и впредь быть дозволяемо только по особеннымъ, въ опредѣленномъ для сего порядкѣ разсматриваемымъ обстоятельствамъ и

имъ слугою къ самому Султану. Султанъ принялъ просьбу благосклонно, и послалъ слугу къ Ризъ-Паши съ приказаніемъ, чтобы онъ приготовилъ соответственный фирманъ. Но слуга сперва зашелъ къ своему господину, который распоряженіемъ своего брата приведенъ былъ въ такой сильный гнѣвъ, что и рвалъ просьбу, подписанную Султаномъ. Послѣ того онъ самъ отправился къ Султану, и когда монархъ принялъ его, то онъ, не смотря на обычную свою скромность, началъ говорить съ такою смѣлостію, какой до тѣхъ поръ не было примѣра въ Диванѣ. Съ огорченіемъ представилъ онъ Султану, что онъ поступилъ съ нимъ не по братски, и что семейныя узы, столь тѣсно связывающія ихъ, не должны бы позволять ему вѣрять свои интересы такому человеку, который способенъ на всякое преступленіе. Послѣ того онъ началъ разсказывать Султану о его любимыхъ разныя неприятныя вещи, которыми Султанъ не хотѣлъ вѣрять; но при этомъ вошелъ Фети-Ахмедъ-Паша, которому Султанъ строжайше повелѣлъ объявить, — справедливы ли были обвиненія, взводимыя братомъ на Ризу. Фети-Ахмедъ-Паша подтвердилъ все сказанное; и на вопросъ, почему до сихъ поръ не открывалъ ничего, отвѣчалъ, что ни онъ самъ, и ни кто другой изъ высшихъ сановниковъ никогда не могъ получить безъ Ризы-Паши аудіенціи. Вслѣдствіе сего Султанъ тотчасъ рѣшился удалить Ризу-Пашу, и въ то же время повелѣлъ допускать къ себѣ всѣхъ Пашей по ихъ требованію. Сверхъ того, учреждена теперь въ Сералѣ особенная канцелярія, гдѣ Султанъ ежедневно, въ извѣстные дни, будетъ давать аудіенціи. Комиссія, назначенная для разсмотрѣнія дѣйствій и отчетовъ Ризы-Паши, а также бывшаго министра финансовъ Муссы-Савфети-Паши, скоро откроетъ свои засѣданія. Думаютъ, что оба они приговорены

Св. Анны второй классы: Инспектор Института Корпуса Горныхъ Инженеровъ, Горный Инженер Полковник *Гельмерсен*; выкладяющій курсъ въ томъ же Институтѣ Академик, Радца Стану *Ейхвальд*; Дежурный Штаб-Офицер Штабу Одводного Корпуса Гварды Коннѣй, Полковник Уланскаго Полку Лейб-Гварды *Гегевитз*; Радцы Коллегіални: Справляющій обовязекъ Презыдента Ковиенскій Избы Криминальнѣй *Синицын*, и Радца Канцелярии Вилѣнскій Воженного, Гродзѣнскій, Миѣнскій и Ковиенскій Генерал-Губернатора *Корейскі*; — и тогожъ orderу классы третицѣй: Урядникъ до szczególnыхъ poleceń przy tymъ Женера-Губернаторже, *Вялоцкі*.

— Дня 9 Сіерпня, в ознаку задоволенія Jego Cesarzskiej Mości z odznaczających się wojennych czynów Dowódcy 2-jej Brygady 15-jej Dywizji Pieszej, Generał-Majora *Bielawskiego*, który, według świadectwa Głównodowodzącego Oddziałnym Korpusem Kaukaskim, podczas poruszenia dowodzonej przez niego przedniej straży działającego oddziału od wsi Dargo do Gerzel-Aulu ożywiając wojska przykładem osobistego męstwa i nieustraszonosci, odpierał dzielnie wszystkie natarcia mnogolicznych band nieprzyjacielskich, Najmilościwiej udarowany został tenże, złotą szpadą, ozdobioną brylantami, z napisem: „za waleczność“.

W Ukazie Imiennym Jego Cesarzskiej Mości, w dniu 16-m Lipca r. b. do Rzeczypospolitej, z własnoręcznym P. PANA podpisem wydanym, wyrażono: „Odtąd jak przepisy Ukazu z dnia 23 Marca 1714 roku, o jedynie sukcesorstwie w dobrach nieruchomości szlacheckich, zastąpione zostały obowiązującymi obecnie ogólnymi o porządku sukcesji postanowieniami, częstokroć, w sposobie wyjątku od tychże, podług uwagi i z zatwierdzenia Władzy Monarszej, celem zachowania niektórych posiadłości dziedzicznych w rodzinie ich właścicieli, tudzież dla zabezpieczenia dobrego bytu tychże posiadłości, dozwolane było urządzenie majortatów, na mocy którego te dobra, ogłoszone za niepodzielne i nie mogące być alienowanemi, powinny przechodzić, tylko w całym swym składzie, do jednego z sukcesorów stanowiciela. Liczba takich wyjątkowych dóbr w Rosji jeszcze nie jest znaczna, i ustanowienie ich, na zasadzie istniejących w tym względzie praw, może i nadal być dozwolane jedynie w przypadkach izprzecznych, rozstrząśnionych przepisany na to porządkiem. Wszakże Uznaliśmy za stosowne, dla uchylecia wszelkich przy takim rozstrząśnieniu wątpliwości, a zarazem dla

li wrócił naprzód do swojego Pana, który obrażony tѣm odesłaniem swęj sprawy do Rize-Baszy, podał w gniewie podpisaną już przez Sultana swą prośbę, i udał się niezwłocznie do Seraju, aby się z bratem osobiście rozmówić. Sultana przyjął go uprzejmie, ale on, zawsze dotąd pokorny i uległy, przybrał tą razą ton niesłychany w Dywanie, i z goryczą przekładał Sultanowi, iż postąpił z nim nie jak z bratem; iż familijne krwi związki powinny być łączące go z nim bliżej, niż żelby interes jego powierzał w ręce niegodziwego człowieka, jakim jest Riza Basza, dla którego wszelka zbrodnia jest niezem. I tu, na poparcie zdania swojego, przytoczył o nim najczarniejsze rzeczy, którym Sultana z razu nie wierzył; ale ujrzawszy wchodzącego w tejsze chwili szwagra swego, Fehi Achmeta-Baszę, zapytał go surowo i kazał odpowiedzieć otwarcie, azali było prawdą co od brata słyshal o Rizie. Fehi-Achmet potwierdził wszystko; zapytany zaś czemu wprzód o tѣm zamilczał, odpowiedział, że ani on, ani nikt inny z wyższych urzędników, nie mógł nigdy bez Rize-Baszy mieć posłuchania u Monarchy. Sultana więc postanowił natychmiast strącenie swego ulubieńca, i przytѣm wydał rozkazy, aby odtąd wszyscy Baszowie, skoro zechcą, mieli zawsze wolny przystępn do niego. Nadto urządzono w Seraju osobne biuro, gdzie sam Cesarz, w pewnych dniach tygodnia, ma udzielać posłuchania ludowi. Komissya wyznaczona do rozstrząśnienia postępowania i rachunków Rize, tudzież byłego Ministra skarbu, Mussy-Sawfeti Baszy, rozpocznie wkrótce swoje posiedzenia. Sądzą, że obaj zostaną skazani na zwrócenie skarbowi tego wszystkiego, co nieprawie sobie przywłaszczyć, lub przez obróty jego kapitałów, jakąkolwiek drogą nabyć mogli. Ze jednaki obaj mieli tѣ ostróznosc, iż zebrane banki zagranicznych, umieszczali po większej części na turekch zagranicznych, wyrok ten nie na wiele się przyda. Zresztą, los Rize-Baszy nie jest tak smutny, jak z początku sądzono. Zamierzone wygnanie jego do Koniah, zostało wstrzy-

причинамъ. Мы, однакожъ, признали за благо для устранения всякихъ при семъ разсмотрѣннхъ сомнѣннхъ, а съ тѣмъ вмѣстѣ и для точнѣйшаго означенія, какъ порядка наслѣдствъ въ имуществахъ сего рода, такъ и самихъ предѣловъ власти и права владѣющихъ оными, постановить подробныя, по возможности, полныя о томъ правила. Изъ сихъ, предначертанныхъ по указаніямъ Нашимъ правилъ составлено и разсмотрѣно Государственнымъ Совѣтомъ особое Положеніе объ учреждаемыхъ съ разрѣшенія Нашего заповѣдныхъ имѣніяхъ, или маіоратахъ. Находя, что постановленія сего Положенія соответствуютъ предназначенной Намъ цѣли, Мы утвердили оное, и повѣляемъ Правительствующему Сенату сдѣлать нужныя распоряженія для обнародованія во всеобщее свѣдѣніе и надлежащаго, въ чемъ слѣдуетъ, исполненія.

Въ Четвертокъ, 13 го числа, происходило, на Смоленскомъ Кладбищѣ, погребеніе тѣла бывшаго Министра Финансовъ, весьма высоко почитаемаго Графа Егора Францовича Канкринна.

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

П р у с с і я .

Берлинъ, 22 Сентября.

Ея Величество Государыня Императрица Всероссийская изволила прибыть вчера изъ Потсдама въ Берлинъ, съ Ея Высочествомъ Государынею Великою Княжною Ольгою Николаевною.

— На прошлой недѣлѣ, войска составляющіе гвардейскій корпусъ, окончили осеннія маневры, а сего дня собрались на парадъ, который хотя и назначенъ былъ 25 с. м., но по случаю отъѣзда Государыни Императрицы Всероссийской ускоренъ нѣсколькими днями. Въ три четверти одиннадцатаго прибыла на парадъ Королева, въ сопровожденіи принцевъ Королевской фамилии. Вскорѣ потомъ изволила прибыть Государыня Императрица, въ экипажѣ запряженномъ въ шесть лошадей, въ сопровожденіи Принцессы Прусской Королевской фамилии и находящихся здѣсь иностранныхъ Принцессъ. Король лично провелъ войска предъ Ея Императорскимъ Величествомъ, и когда Государыня Императрица изволила оставить плацъ, пѣхота еще разъ дефилировала предъ Королемъ въ полковыхъ колоннахъ, а кавалерія поэскадронно, шибко рысью.

будутъ возвратитъ казнь все то, что незаконно присвоили себѣ, или получили какимъ либо образомъ, посредствомъ оборотовъ казенныхъ капиталовъ. Но такъ какъ оба они, изъ предосторожности, накопленныя этимъ способомъ суммы, помѣстили по большей части въ иностранные банкы, то приговоръ сей не очень будетъ успешенъ. Впрочемъ судьба Ризы-Паши лучше, нежели какъ ожидали, потому что ссылка его въ Конію отменена; онъ живетъ теперь въ своемъ домѣ на Босфорѣ и получаетъ пенсію въ 30,000 піастровъ въ мѣсяцъ. Хотя имѣніе его конфисковано, однако, вѣроятно, большая часть будетъ оставлена за нимъ.

Дѣленіе Ризы-Паши, въ Турціи, имѣло много значенія съ отрѣшеніемъ его измѣняется не только весь почти кабинетъ, но, по видимости, что всего важнѣе, вся политическая и административная система настоящаго правленія. Какал бы достоянностію ничего еще нельзя сказать; однако изъ личнаго характера и прежнихъ дѣйствій его можно вывести болѣе или менѣе вѣрныя предположенія. Дяцъ, пользующееся значительнымъ вліяніемъ въ новомъ министерствѣ, и очевидно стремящееся къ совершенному овладѣнію, въ послѣдствіи, мѣстомъ Ризы Паши, есть новый В. Адмиралъ, шурина Султана, Мехмедъ-Али-Паша. До сихъ поръ, по должности директора артиллеріи и начальника полиціи, онъ обнаруживалъ всегда болѣе дѣятельность и строгость; по думамъ же расположенію и обычаямъ, онъ — закоренный турокъ прежнихъ временъ. Это можно подтвердить тѣмъ, что не слишкомъ еще давно, какъ рассказываютъ, велѣлъ онъ бросить въ море одну изъ своихъ невольницъ и собственною рукою убилъ невольника. По этому поводу одинъ изъ первѣйшихъ

сѣіеішого означенія, такъ порядку суксессы въ добрахъ tego rodzaju, jako też granic władzy i praw posiadaczy, postanowić szczegółowe, ile możności zupełne w tej mierze przepisy. Z takowych, według wskazań Naszych, nakreślonych prawideł, ułożyła i roztrząnęła Rada Państwa osobną Ustawę o urządzeniach, z dozwolenia Naszego, dobrach wyjątkowych, czyli majoratach. Znajdując, że przepisy tej Ustawy odpowiadają zamierzonemu przez Nas celowi, Zatwierdziliśmy ją i Rozkazujemy Rządzącemu Senatowi: wydać stosowne rozporządzenia dla ogłoszenia ku wiadomości powszechniej i należytego, w czym wypada, wykonania.

Dnia 13-go ter. m., we Czwartek, na Smoleńskim Cmentarzu odbył się pogrzeb byłego Ministra Skarbu, przez wszystkich wysoce-poważanego Hrabiego Kankryna.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

P r u s s i .

Berlin, 22 września.

N. CESARZOWA Rosyjska raczyła wczoraj zjechać z Potsdamu do Berlina, z Dostojną Swą Córą J. C. W. WIELKĄ Xiężniczką Olgą Nikolajewną.

— W zesłym tygodniu, wojska składające korpus gwardyi przybocznej, ukończyły swe zwykłe ćwiczenia jesienne; dzisiaj zaś zebrały się na paradę, która, lubo odbywać się miała 24-go b. m., lecz dla odjazdu N. CESARZOWEJ Rosyjskiej przyspieszona została. O trzy kwadransy na jedenastą przybył na plac musztry Monarcha, otoczony Xiążętami Królewskiego domu. Wkrótce potem przybyła N. CESARZOWA, w powozie sześciokonnym, łącznie z obecnymi tu Xiężniczkami, tak Królewskiego domu, jako też i zagranicznymi. N. Król stanął na czele wojsk, i przeprowadził je przed Jej CESARSKĄ Mością; gdy zaś Dostojna Monarchini plac broni opuściła, piechota przeciągnęła raz jeszcze przed N. Panem w kolumnach półkowych, a jazda szwadronami, szybkim kłusem.

mane; mieszka w pałacu swym nad Bosforem i pobiera miesięcznej pensyi 30,000 piastrow. Wszelki jego majątek w Turcyi został wprawdzie skonfiskowany, ale jest podobieństwo do prawdy, że jeżeli nie cały, to przynajmniej większa część jego zostanie mu nakoniec zwrócona.

Ale nie pod względem tylko jego osobistości, upadek Rizy-Baszy jest ważnym dla Turcyi wypadkiem; ze zmianą jego zmienia się nie tylko cały prawie gabinet, ale co większa, jak się zdaje, cały polityczny i administracyjny systemat dotychczasowego zarządu. Jaki ma być cel i kierunek nowego, z pewnością jeszcze przewidzieć nie można; z osobistego wszakże charakteru i poprzedniego działania składających go członków, można wyciągnąć mniej więcej uzasadnione wnioski. Osobą mającą najwięcej wpływu w nowym ministerstwie, i dążącą widocznie do zajęcia kiedyś całkiem miejsca Rizy-Baszy, jest nowy W. Admirał, szwagier Sultana, Mehmed Ali-Basza. Dotąd jako Dyrektor artylleryi i Naczelnik policyi okazywał zawsze największą czynność i surowość; w gruncie zaś duszy i obyczajach jest zabitym Turkiem dawniej daty. Za dowód tego może ujęć ta okoliczność, iż przed niedawnym jeszcze czasem, jak powiadają, kazał utopić w morzu jedną ze swoich niewolnic, i własną ręką zabił niewolnika. Z tego powodu, jeden z pierwszych tutejszych Posłów zagranicznych, nie dość wdrożony w obyczaje Wschodu, oświadczył, iż po takim uczynku w domu go swoim przyjmować nie może. Przy tém wszystkiém jest on nadzwyczaj przystojnym i nawet pięknym mężczyzną, co mu zjed-

— На юбилей мюнстерскаго епископа, происходившемъ 6-го Сентября, присутствовало 12 важныхъ церковныхъ особъ, т. е., архіепископъ коадьюторъ Кельскій, епископы епархій: Падерборнской, Тревирской, Леодійской, Куріумской, Луксембургской, Гильдесгеймской, Хелминской, епископы суффраганы: Тревирскій, Оснабрюкскій Мюнстерскій и самъ Юбилантъ.

— Въ *Rheinischer Beobachter* утверждаютъ, что торжественные праздники, данные папѣ Рейномъ въ честь англійской Королевы, стоятъ не 1,300,000 талеровъ, какъ въ нѣкоторыхъ газетахъ ложно сообщали, а всего 100,000 тал. Равно и путешествіе Прусскаго Короля въ Англію стоило не болѣе 80,000 талеровъ, тогда какъ утверждали будто поездка сія обошлась въ 1 миллионъ.

А В С Т Р І Я.

Вѣна, 13 Сентября.

Гросс-герцогъ и наслѣднй принцъ Ольденбургскіе, прибыли вчера въ сію столицу, а завтра отправляются въ Триэсть, гдѣ будутъ ожидать Греческую Королеву. (По извѣстіямъ изъ Ольденбурга, гросс-герцогъ намѣревается отправиться въ Аѳины.) Герцогъ Ваза, который ожидалъ прибытія гросс-герцогъ и принца Ольденбургскихъ, отправился сегодня въ Ишль. Герцогъ Фердинандъ Саксенъ Кобургскій прибудетъ сюда вскорѣ, съ сыномъ своимъ, принцемъ Леопольдомъ, который заѣдетъ еще на смотръ своего полка въ Моравію, а возвратившись оттуда, отправится съ своимъ родителемъ въ Лондонъ и Лиссабонъ.

Ф Р А Н Ц І Я.

Париж , 16 Сентября.

Въ *Galignani's Messenger* пишутъ: Посѣщеніе Королевою Викторіею замка Э было очевидно болѣе частное, чѣмъ политическое событіе, по этому при принятіи не было никакихъ церемоній; по этому же при дворѣ Короля Людовика Филиппа не было устроено въ честь англійской Королевы: боя быковъ, охоты за оленями (какъ въ Кобургѣ) и оглушительной зари (какъ надъ Рейномъ).

— Изъ Ліона пишуть, что работы при укрѣпленіи сего города уже оканчиваются. Всѣ сія работы будутъ окончены въ теченіи 15 лѣтъ, а расходы—простираются до 50,000,000 фр.

здѣшнихъ иностранныхъ посланниковъ, не довольно хорошо знающій обычаи Востока, объявилъ, что послѣ такого поступка не можетъ его принимать въ своемъ домѣ. При всемъ томъ онъ строенъ и красивъ лицомъ, чѣмъ онъ и располагалъ къ себѣ сестру Султана; но за то, какъ утверждаютъ, качества эти дѣлаютъ его чрезвычайнѣе тщеславнымъ и не способнымъ къ важнымъ занятіямъ. Второй шурина Султана, Ахмедъ-Фети-Паша, начальникъ артиллеріи, извѣстенъ по добротѣ своего сердца и образованности ума: Европейцы называютъ его *турецкимъ Паладиномъ* за рыцарское благородства право, и плѣнительную вѣжливость въ обращеніи, которою онъ болѣе всѣхъ отличается. Великій Сераскирь арміи, Солиманъ-Паша, просвѣщенный и добродѣтельный мужъ, его почитали до настоящей минуты другомъ и орудіемъ Ризы-Паши, коего онъ заступилъ теперь мѣсто по военному вѣдомству; изъ этого заключаютъ, что онъ удержитъ все введенныя Ризою преобразованія по арміи, къ которымъ отчасти и самъ принадлежалъ; впрочемъ если бы въ министерствѣ получило верхъ обратное движеніе, то онъ, какъ предполагаютъ, по благородству своего характера, выйдетъ въ отставку. Тщеславнымъ своимъ возвышеніемъ онъ обидѣлъ единственнаго благосклонности къ нему Султана и своимъ идеаломъ. Предсѣдатель государственнаго совѣта Рифаатъ-Паша, добрый и благоразумный человекъ, но онъ столько же слабъ, сколько добръ, и столько же робокъ сколько благоразуменъ. Взять чтонибудь на себя и на свою отвѣтственность, — для него величайшее несчастіе; предпринять что либо или рѣшить, — есть самая трудная и почти невозможная вещь. Онъ искренно любить свою землю и вѣру, правила коей соблюдаетъ со всею строгостію; онъ извѣстенъ по своимъ явнымъ и тѣснымъ сношеніямъ съ австрійскою дипломатіею.

— Na uroczystości jubileuszowej Biskupa Münsterskiego, odbytej d. 6 września, znajdowało się 12 Xiążąt Kościoła, t. j. Arcybiskup Koadjutor Koloński, Biskupi diecezji: Paderborskiej, Trewirskiej, Leodyjskiej, Kariumskiej, Luxemburgskiej, Hildesheimskiej, Chełmińskiej, Biskupi Sufragani Trewirski, Osnabrycki, Münsterski i sam Jubilat.

— *Rheinischer Beobachter* zapewnia, że koszty uroczystości wyprawianych nad Renem dla Królowej angielskiej, wynosiły zaledwie 100,000 talar, nie zaś 1,300,000 jak niektóre gazety mylnie utrzymywały. Podobnież podróż Króla pruskiego do Anglii nie kosztowała więcej jak 80,000 talar., gdy tymczasem mówiono o 1 milionie.

A U S T R I A.

Wiedeń, 13 września.

Wielki Xiążę i dziedziczny Wielki-Xiążę Oldenburgscy, przybyli wczoraj do tutejszjéj stolicy, i już jutro odjeżdżają do Tryestu, gdzie oczekiwać będą na Królowę Grecką. (Według wiadomości z Oldenburga, Wielki Xiążę ma zamiar udać się do Aten). Xiążę Wasa, który tylko czekał na przybycie Wielkich Xiążąt Oldenburgskich, pojechał dziś do Ischl. Xiążę Ferdynand Sasko-Koburgski zjedzie tu niebawem, z synem swoim, Xięciem Leopoldem; ten ostatni zwiedzi jeszcze swój półk, stojący w Morawii, a za powrotem, uda się ze swoim dostojnym ojcem do Londynu i Lizbony.

FRANCYA.

Paryż, 16 września.

Galignanis Messenger mówi: Odwiedziny Królowej Wiktorji w zamku Eu, były widocznie bardziej aktem przyjacielskim niż politycznym; dla tego też ułożano wszelkiego ceremonialnego pozorów; dla tego na patriarchalnym dworze Króla Ludwika Filipa nie wyprawiano dla Królowej angielskiej: walki byków, krwawych łowów na jelenie, (jak w Koburgu) i olbrzymich capstryków (jak nad Renem).

— Donoszą z Lyonu, że prace około obwarowania tego miasta już są na dokończeniu. Wszystkie te prace dokonane być mogą w ciągu lat 15 tu, a koszt na nie wydany wyniesie 50,000,000 fr.

nało właśnie względy siostry Sultana. ale też, jak powiada, czyni go niezmiernie próżnym i niezdolnym do ważniejszych zatrudnień. Drugi szwagier Sultana, Achmed-Fethi Basza, naczelnik artylleryi, jest człowiekiem dobrego serea i ukształconego umysłu. Europejzcy zowią go *Paladynem turekim*, z powodu rycerskiej szlachetności charakteru, i ujmującej grzeczności w postępowaniu, którą się przed innymi odznacza. Wielki Seraskier armii, Soliman Basza, światły i prawy człowiek, uważany był aż do téj chwili za przyjaciela i pomocnika Rizy Baszy, którego teraz miejsce w wydziale wojny zastąpił; sądzą więc, że utrzyma wszystkie zaprowadzone przezeń w wojsku reformy, do których sam po części należał; gdyby zaś wsteczny kierunek w ministertwie przemagał, wnoszą po szlachetności jego charakteru, że się usunie natychmiast. Teraźniejsze swoje wyniesienie, winien jest tylko i jedynie przychylności samego Sultana, ku osobie i ideom jego. Prezydent Rady Stanu, Rifaat-Basza, jest to dobry i roztropny człowiek, ale równie słaby jak dobry, równie odporny jak roztropny. Wziąść co na siebie i na swoje odpowiedzialność, jest dla niego największem niezczęściem; przedsięwziąć co lub postanowić, najtrudniejszą i prawie niepodobną rzeczą. Zresztą, przywiązany szczerze do swego kraju i wiary, której wszystkie przepisy jak najściślej wypełnia, znany jest ze swoich jawnych i ścisłych stosunków z dyplomacją Austryacką. Do rzędu tegoż rodzaju ludzi, można policzyć starego W. Wezyra, Rauf-Baszę, który po czwarty raz ten urząd zajmuje. Stronnicy jego przypisują to téj przyczynie, że się żaden gabinet obcój bez niego nie może; nieprzyjaciele zaś przeciwnie temu: iż ponieważ sam przez się jest niczem. każdy, jakibądź rząd, ma w nim ślepe i wygodne narzędzie. Ali-Effendi, tymczasowy zastępca Szekib-Effendego, który się ze szczególną misją do Syrii udaje, ma zaledwo lat 29, należy do tak zwanéj *Modéj Turcyi*, i jest wychowawcem szkoły Reszyda-Baszy. Przez kilka lat bawił na dworach: Paryż-

— Надлхъ, по распоряженію академіи художествъ, отправится отсюда коммиссія въ Мексику, гдѣ въ 1807 году открыты были развалины древняго города, ближайшее разсмотрѣніе коихъ составляетъ цѣль этой коммиссіи. Сверхъ сего, коммиссія сія намѣрена посѣтить антильскіе острова, и развѣдать, можетъ-ли быть устроено корабельное сообщеніе между атлантическими и тихими океанами, посредствомъ Никарагуазскаго озера. Путь этотъ былъ бы, правда, дальше пути предполагаемаго чрезъ Панамакій перешеекъ, полагать однакоже, что приведеніе перваго въ исполненіе не столько затруднительно, какъ сего послѣдняго.

— *Journal des Débats* намѣренъ еще болѣе увеличить форматъ свой, а подписную цѣну уменьшить съ 80 до 60 франковъ.

— Всѣ улицы, улочки, переулки и площади въ Парижѣ, растянутся въ одинъ рядъ, заняты бы пространство въ 200 фр. миль съ каменною мостовою въ 41 милліона квадратныхъ футовъ; стоимость этой мостовой пре вышасть 45 милліоновъ франковъ.

17 Сентября.

Въ оппозиціонныхъ журналахъ постоянно толковали о распусcenіи палаты, противу чего министерскіе журналы, вовсе не возражали. Нынь, въ министерскомъ журналѣ *Globe* пишутъ, что не только въ нынѣшнемъ, но и въ слѣдующемъ году парламентъ не будетъ распушенъ, и что нѣтъ повода назначать новые выборы.

— Академія изящныхъ искусствъ избрала въ свои члены скульптора Лемера, на мѣсто умершаго скульптора *Basio*.

— Маршалъ Бюжо прибылъ 11 числа въ Тулузу, съ своимъ адъютантомъ, полковникомъ Ейнаромъ, изъ помѣсть военнаго министра, Суальберга, остановился у префекта, брата министра внутреннихъ дѣлъ, графа Дюпателя, и на другой день отправился въ свое имѣніе Эксидель, гдѣ пробудеть нѣсколько дней, а потомъ отправится въ Парижъ. Въ Тулузѣ посѣтилъ маршала всѣ знатнѣйшія особы, которымъ онъ объявилъ, что возвратится въ Африку. Офицерамъ же, отправляющимся въ Алжирію, сказалъ между прочимъ: „Мы скоро увидимся; постараемся вмѣстѣ стяжать нѣсколько славы, хотя намъ весьма не много осталось сдѣлать. Слова эти доказываютъ, что маршалы согласились между собою, и кажется, что герцогъ Нели съ болѣею точностію будетъ исполнять распоряженія военнаго министра.

Къ разряду сего рода людей можно также причислить стараго В. Визира, Рауфа Пашу, который уже въ четвертый разъ занимаетъ это мѣсто. Приверженцы его относятъ это къ тому, что ни одинъ кабинетъ не можетъ обойтись безъ него; противники же, напротивъ, утверждаютъ, что такъ какъ онъ самъ по себѣ ничтоженъ, то всякое министерство имѣть въ немъ покорное и выгодное орудіе. Али-Эффенди, управляющій временно должности Шекибъ Эффенди, отправляющагося съ особенною миссіею въ Сирию, имѣть всего 29 лѣтъ отъ роду, принадлежитъ къ такъ называемой *тоной Турціи* и есть воспитанникъ школы Решида Пашы. Въ продолженіе нѣсколькихъ лѣтъ находился онъ при дворахъ: паискомъ и лондонскомъ, гдѣ хорошо ознакомился съ тономъ европейскихъ обществъ и теченіемъ дѣлъ европейской дипломатіи. Дѣйствительное вступленіе его въ составъ министерства, было бы порукою относительно успѣха Турціи на пути преобразованія, а также умѣренности и снисхожденія въ сношеніяхъ съ христіанскою Европою; хотя впрочемъ и Шекибъ Эффендию не лезъ сдѣлать никакого упреда въ этомъ отношеніи. Менѣе благоприятныя на финансы, по сему предмету, подастъ новый министр обратная партія, созданіе Хозрева Пашы, который не остался безъ вліянія на настоящую перемену министровъ, и имѣть быть назначенъ, какъ слышится, товарищемъ В. Визира. Прѣжнія дѣйствія Нафиза Пашы внушаютъ опасеніе на счетъ послѣдующихъ. Онъ питаетъ непримиримую ненависть къ христіанамъ, за возбужденіе противъ него Турковъ, когда былъ адрианопольскимъ губернаторомъ, и званіи Пашы и приговоренъ къ изгнанію въ Малую Азію. Черезъ два года, по ходатайству Хоз-

— Въ тѣхъ датахъ, зъ пожеланія Академіи умѣтності, уда сѣ зтад Комиссія до М. хыку, гдѣ въ року 1807 одкрыте zostaly в лесіе розваліска староżyтнего міста, которыхъ блізше obejrzenie jest celemъ тѣй миссії. Прочъ тего Комиссія та ма звидѣти Antylla, і розпознає, czy звязекъ okrętowy między Oceanemъ Antlantyckimъ і Spokojnymъ może być osiągnięty за pomocą jeziorъ Nikaragui. Та звязkowa linia byłaby wprawdzie dłuższa niżъ przezъ мѣдзиморзе Panama, sądzą jednakъ, że jej wykonanie zъ mniejszymi trudnościami jest połączone.

— *Journal des Débats* ма zamiarъ jeszcze więciej powiększyć swój formatъ, а cenę prenumeracyjną zmniejszyć zъ 80 na 60 franków.

— Wszystkie ulice, uliczki, zъ ulki і place wъ Paryżu, wъ szeregъ umieszczone, zajęły by przestrzeń 200 mil fr. zъ brukowaną powierzchnią, wynoszącą 41 miliona metrów kwadratowych; wartość tego bruku przechodzi 45 milionów fr.

Dnia 17 września.

Dzienniki opozycyjne ciągle utrzymywaly, że gabinetъ rozwiąże Izbę, na co imъ pisma ministerjalne odpowiadaly tylko milczeniem. Teraz atoli, czytamy wъ *Globe* (dzienniku ministerjalnymъ), że Izba, nie tylko wъ tymъ roku, ale nawet і наступnymъ, rozwiązana nie będzie; niema bowiem żadne go powodu do zwoływania kolegiówъ wyborczychъ.

— Akademia sztukъ pięknychъ, obrala swoimъ członkiemъ snycerza Lemaire, wъ miejscu zmarłego snycerza Bosio.

— Marzałekъ Bugeaud przybył 11-go do Tuluzы, ze swoimъ adjutantemъ, Polkownikiemъ Eynard, zъ dobrъ Ministra wojny, Sultberga, wysiadł o prefekta, brata Ministra sprawъ wewnętrznychъ, Hr. Du-hatel і zarazъ nazajutrzъ odjechał do swojej majętności Excid-el, gdzie zabawi dni kilka, а następnie uda sѣ do Paryża. Wъ Tuluzie odwiedzaly go wszystkie znakomitsze osoby, którymъ oswiadczył, że powróci do Afryki, oficeromъ zaś, mającymъ sѣ udać do Algierji, powiedział między innemъ: „Zobaczmy sѣ niebawemъ, będziemy razemъ zbierali nowe wawrzyny, lubo jużъ nie wiele do czynienia pozostaje.“ Слова те dowodzą, że obaj Marszałkowie porozumieli sѣ zъ sobą; zdaje sѣ, że Xiążę Isly ściśleј dopełniać będzie nadal rozkazówъ Ministra wojny.

Kimъ і Londyńskimъ, obeznajomiony jestъ zъ tonemъ europejskichъ towarzystwъ і tokiemъ sprawъ dyplomacyi europejskiej. Rzeczywiste pozostanie jego wъ Ministerstwie byłoby wielką rękojmią postępu Turcyi na drodze reformy, oraz umiarkowania і względnosci wъ stosunkachъ zъ chrześciańską Europą; lubo wprawdzie і Szekib-Effendemu nie wъ témъ wcale zarzucić nie można. Mniejъ pomyslnie podъ tymъ względemъ nadzieje rokuje nowy Minister skarbu, Nafiz-Basza, należący otwarcie do stronnictwa wstecznego, і będący kreaturą Chozrewa-Baszy, który nie byłъ bezъ wpływu na teraźniejszą zmianę ministerstwa, і ma byćdz mianowanymъ jakъ slychać, pomocnikiemъ W. Wezyra. Poprzednie czynności Nafiza-Baszy są bardzo złą wróżbą następnychъ. Namiętnie nienawidzący Chrześcian, za poduszczanie przeciwъ nimъ Turków, gdy byłъ Gubernatoremъ Adrianopola za ministerstwa Reszyda, zostałъ pozbawiony urzędu і tytułu Baszy, і na wygnanie do Azji Mniejszej skazany. Po dwóchъ latachъ, za wdaniemъ sѣ Chozrewa, powrócony do stolicy і mianowany Prezesemъ Rady Stanu, byłъ główną sprężyną skazania na śmierć wiadomego ormiańskiego Renegata, а stądъ і pićrwszymъ powodemъ głośnieј wъ swoimъ czasie sprawy o renegatachъ, powracających do chrystyanizmu, wъ skutekъ której, na zadośćuczynienie dworомъ europejskimъ Riza-Basza złożyłъ go powtórnie zъ urzędu. Teraźniejsze wejście jego do ministerstwa usprawiedliwiają тѣмъ, iż posiada dokładną znajomośćъ stanu і administracyi finansówъ, któremi samъ niegdysъ, za panowania Sultana Mahmuda, przezъ latъ 8 zarządzał, і że jako jawny nieprzyjaciel Rizы Baszy, najpewnieј wszystkie jego nadużycia wykryje, а zatemъ і sprostować potrafi. Zresztą samъ Nafiz-Basza, obejmującъ obecnie swój urządъ, oswiadczył, iż jużъ nie jestъ тѣмъ czѣмъ byłъ dawniej: że nieszczęścia і doświadczenia zmieniły jego sposóbъ widzenia rzeczy, і że sѣ dostatecznie przekonał, iż Turcyя na rozpoczętej tylko drodze reformy odrodzić sѣ і zakwitnąć może, і dla tego teżъ podługъ tychъ zasadъ stale nadal postępować zamierza.

18 Сентября.

Все члены Королевской фамилии соберутся в Париж к 7 Октября; в этот день исполнится Королю Людовику Филиппу 74 года от роду.

— Герцог Монпансьерский, возвращаясь из Леванта, посетит Королевско-Неаполитанский двор.

— Общая сумма вычеканенной во Франции, по десятичной системе, монеты, составляет к 1 Января 1845 года 4 миллиарда, 821 миллион, 246,861 фр., золотом и 3,653,805,142 фр. в серебре.

— На днях скончался Ройе-Колар, в поместьи своем Шатове, в департаменте Лоары и Шера, на 83 мь году от рождения. Он отправился туда из Парижа 19 го Августа, будучи уже очень слаб. 31 го Августа у него открылась сильная горячка. 3-го Сентября он приобщился св. Таинств и на другой день скончался совершенно спокойно; память у него сохранилась до последней минуты. Г. Ройе-Колар бывал прежде несколько раз президентом палаты депутатов, принадлежал к числу членов французской Академии и был и профессором философии при парижском университете.

А н г л и я

Лондон, 16 Сентября.

Третьего дня, на тайном совете в Обсерватории постановлено отсрочить заседания парламента со 2 Октября по 27 Ноября.

— Не смотря на многочисленныя уверения английских журналов, что путешествие Королевы Виктории в Германию не имело никаких политических целей, однако же в жур. *Ex-miner* жалуются, что некоторые дипломатические переговоры не имели успеха. Между прочим указывают на то, что прусский Король, подчинившись требованиям южных земель таможенного союза, постановил увеличить ввозную пошлину на английские изделия.

— В *Limerick Reporter* сообщают: Мы получили донесение, что в Ирландии будет происходить много собраний для одушевления и устройства действий в пользу репелеров; первое заседание будет происходить в следующее Воскресенье; Г. О'Бриен, член парламента, будет председательствовать на оном.

— Зараза совершенно истребила картофель в Соммерсетском графстве; здесь сь болзною ожидают известий об этом из Ирландии.

рева, прибывъ обратно въ столицу и будучи назначенъ председателемъ государственнаго совета, былъ главною пружиною смрнй ка ни армянскаго ренегата, а слѣдовательно и первымъ виновникомъ знаменитаго въ свое время дѣла о ренегатахъ, принимающихъ снова христіанскую вѣру, вслѣдствіе коего, въ удовлетвореніе требованія европейскихъ державъ, Риза-Паша во второй разъ удаленъ. Теперешнее вступленіе въ составъ министерства оправдываютъ тѣмъ, что ему весьма хорошо извѣстно состояніе и управленіе финансовъ, такъ какъ онъ заведывалъ оными, при Султанѣ Махмудѣ, въ продолженіе 8 лѣтъ, и что будучи открытымъ врагомъ Ризы-Паши, лучше другихъ обнаружитъ его злоупотребленія, и слѣдовательно успѣетъ предупредить оныя. Впрочемъ самъ Н. Физъ-Паша, вступая теперь въ свою должность, объявлялъ, что онъ уже не тотъ, какимъ былъ прежде; что несчастіе и опыты перемѣнили его точку зрѣнія, и что достаточно убѣдился въ томъ, что Турція только на новомъ пути преобразованія можетъ обновиться и процвѣсти, и потому согласно этимъ правиламъ намѣренъ дѣйствовать.

И такъ, изъ всего этого видно, что теперешній турецкій кабинетъ состоитъ изъ многихъ несогласныхъ стихій, и перевѣсъ которой нибудь будетъ подчиненъ обстоятельствамъ, или же будетъ зависѣть отъ новой перемѣны составляющихъ его лицъ. Вѣроятно же всего то, что и сей кабинетъ, равно какъ и всѣ предшествовавшіе, колебался между обратнымъ направлениемъ и движениемъ впередъ ограничится употребленіемъ полумѣръ, которыя могутъ быть названы настоящимъ ударомъ Турціи, и которыя ослабляя природныя силы ея, все болѣе и болѣе приближаютъ ее къ паденію.

Дня 18 września.

Cała rodzina Królewska zgromadzi się w Paryżu na 7-my października, w tym bowiem dniu wypada 74 ta rocznica urodzin Króla Ludwika Filipa.

— X.ążę Montpensier, wracając ze Wschodu, odwiedzi Królewski dwór w Neapolu.

— Summa ogólna wybitęj we Francji monety na stopę decymalną, wynosiła 1 stycznia 1845 r. 4 mld. 821 milionów, 246 861 fr.; mianowicie: w złocie, 1,167,411,720 fr., w srebry z. 3,653,805,142 fr.

— W tych dniach zmarł P. Royer-Collard, w dobrach swoich Chateaux, w depart. Loir i Cher, przeżywszy lat 82. P. Royer Collard, ciuąc się już bardzo słabym, wyjechał 19 sierpnia z Paryż; dnia 31 sierpnia opłoniła go gorączka; dnia 3 września przyjął święte sakramenta, a nazajutrz z zupełną spokojnością rozstał się z tym światem, zachowawszy do ostatniej chwili przytomność umysłu. Royer Collard był dawniej kilka razy Prezesem Izby Deputowanych, członkiem Akademii Francuskiej i Profesorem Filozofii w uniwersytecie Paryżskim.

A N G L I A.

Londyn, 16 września.

Na tajnej radzie odbytej z wczoraj w O bern-house, postanowiono odroczyć parlament z 2-go października na 27 my listop. da.

— Pomimo rozlicznych zapewnień w samychże dziennikach angielskich iż podr. ż Królowej Wiktorji do Niemiec nie miał żadnych politycznych celów, żali się jednak *Ex-miner*, że niektóre z tej podróży oczekiwane korzyści dyplomatyczne nie zostały osiągnięte. I tak między innemi, Król Pruski, ulegając żądaniu południowych państw Związku celnego, postanowił podwyższyć cło wchodowe od towarów angielskich.

— W *Limerick Reporter* czytamy: Dowiadujemy się, że się odbędzie w Irlandji wiele zgrom. dzeń dla ożywienia i uorganizowania działań na korzyść Repu. Pierwszy meeting odbędzie się w przyszłą Niedzielę. P. O'Brien, członek Parlamentu, będzie na nim przewodniczył.

— Z razą zniszczyła kartofle zupełnie w hrabstwie Somerset; oczekują z niespokojnością doniesień o tej rozlinie z Irlandyi.

Z tego więc co się rzekło widzimy, że teraźniejszy gabinet turecki złożony jest z wielu sprzecznych żywiołów, których przewaga jednych nad drugimi zależy bądź od okoliczności, lub też może od nowej zmiany stanowiących go osób. Najpodobniej wszakże do prawdy, że i ten, równie jak wszystkie poprzednie, chwielejąc się między pośrednim a wstępnym kierunkiem, poprzestanie na użyciu półśrodków, które są prawdziwą plagą Turcji, i paralizując przyrodzone jej siły, coraz ją jawniej chyli do upadku.

17 Сентября.

Отвѣтъ журнала *Standard* на напечатанную въ *Morning-Chronicle* статью, на счетъ поѣздки Королевы Викторіи въ замокъ Э, и сопряженнаго якобы съ этимъ проектомъ бракосочетанія принца Монтпенсьерскаго съ Инфантиною Луизою, достоинъ вниманія. Если извѣстія журнала *Standard*, какъ министерскаго, почитать важными, то бракъ сей можно признавать правдоподобнымъ. Поѣздка Королевы представляется въ этомъ журналѣ просто въжливостію; однако тутъ же присовокупляютъ, что Королева не имѣетъ никакой причины противиться бракосочетанію младшаго французскаго принца съ младшею принцессою испанскою, а впрочемъ весьма естественно, что Король Лудовикъ-Филиппъ старается выгодно женить сына. На счетъ изъясняемаго въ *Morning-Chronicle* опасенія, чтобы Франція не приобрѣла большаго вліянія въ Испанію, или, чтобы не соединилась съ нею въ одно, въ *Standard* находятъ оное неосновательнымъ, и въ подкрѣпленіе сего мнѣнія приводятъ, что мы живемъ не въ началѣ осьмнадцатаго, а въ половинѣ девятнадцатаго столѣтія, что принцъ Монтпенсьеръ есть пятый изъ сыновей Короля Французовъ, и что Королева Испанскія сама въ скоромъ времени вступитъ въ бракъ.

Болезнь картофеля появилась вдругъ въ Ирландіи, преимущественно въ сѣверной, гдѣ поля бывшія совершенно здоровыми наканунѣ, внезапно поражены были оною. Донынѣ мы знаемъ только о нѣкоторыхъ мѣстахъ, и потому съ большимъ опасеніемъ ожидаемъ донесеній изъ другихъ частей Ирландіи; ибо большая часть тамошнихъ жителей питается картофелемъ.

ГЕРМАНІЯ.

Баварія.

Собраніе германскихъ естествоиспытателей и врачей, въ числѣ 350 лицъ, имѣло 18 Сентября, въ Нюрнбергѣ, первое свое засѣданіе въ церкви св. Еккертрины, нарочно для сего устроенной. Засѣданіе происходило при многочисленномъ стеченіи обоего пола слушателей.

Герцогство Голштинское.

Король Датскій, пробывъ три дня въ Плѣен, отплылъ изъ Нейштада, 16 го числа, въ Копенгагенъ.

Съ береговъ Дуная сообщаютъ: Слухъ относительно бракосочетанія Королевы Изабеллы съ принцемъ Леопольдомъ Саксенъ-Кобургскимъ, всеболѣе и болѣе становится вѣроятнымъ со времени посѣщенія германіи англійскою Королевою, которая сильно поддерживаетъ сей проектъ; нѣтъ уже сомнѣній, по видимому, на счетъ согласія на оный тюльерійскаго кабинета. Черезъ мѣсяцъ герцогъ Фердинандъ Саксенъ-Кобургскій отправится съ своимъ сыномъ Леопольдомъ въ Лондонъ, гдѣ вопросъ этотъ рѣшится окончательно.

БЕЛЬГІЯ.

Брюссель, 17 Сентября.

Вчера открыто чрезвычайное собраніе палаты, подъ предводительствомъ г-на Дювивье. Палаты, на чрезвычайныхъ засѣданіяхъ, будутъ обсуживать мнѣніе представленія угрожающей нищеты. Кроме назначенія министерства иностранныхъ дѣлъ кредитъ въ 2 милліона франковъ, еще представленъ будетъ проектъ объ отмѣненіи „закона о голодѣ.“ Правительство намѣревается поощрить муниципалитеты заводить запасные магазины, въ коихъ продавать будутъ по умеренной цѣнѣ продовольствіе для рабочаго класса. Правительство не хочетъ входить въ дѣла общины, которыя гораздо дешевле и выгоднѣе могутъ устроить подобныя магазины.

Бельгійскіе спекулянты закупаютъ жизненные припасы въ смежныхъ французскихъ департаментахъ.

Дня 17 września.

Годна jest uwagi odpowiedź dziennika *Standard*, na świeżo ogłoszony w gazecie *Morning-Chronicle* artykuł, o podróży Królowej do Eu i o połączonym z tѣmъ jakoby planie zaślubin Xięcia Montpensier z Infantką hiszpańską Maryą Ludwiką. Jeżeli przyznamy ważność słowom *Standard*, jako dziennika ministerjalnego, wówczas małżeństwo to będzie prawdopodobnem. Wprawdzie pismo to wystawia podróż Królowej, jako prosty dowód grzeczności; dodaje jednak, że nie mogłaby mieć żadnej przyczyny do opierania się małżeństwu młodszego Xięcia francuzkiego, z młodszą Xiężniczką hiszpańską, i że wreszcie jest naturalną rzeczą, iż Król Ludwik Filip stara się o korzystne ożenienie syna. Dalej, co do obawy, wyrażonej przez *Morning-Chronicle*, aby Francya nie zyskała zbyt wielkiego wpływu w Hiszpanii, lub żeby nie nastąpiło połączenie koron obu krajów; *Standard* uważa ją za niestosowną, popierając swe zdanie tѣmъ, iż nie żyjemy w początku osmnaściego lecz w połowie dziewiętnastego wieku; że Xiążę Montpensier jest piątym synem Króla Francuzów, i że Królowa hiszpańska sama wkrótce może pojsć za mąż.

— Choroba kartofli zjawila się nagle w Irlandyi, mianowicie w północnej, gdzie pola, które dniemъ pierwѣj zupełnie zdrowe były, nagle przez nią dotknięte zostały. Dłtad wiemy tylko o pojedynczych miejscach; z wielką przeto obawą oczekujemy doniesień z innychъ części Irlandyi; wielka bowiem część tamecznej ludności żywi się samemi kartofflami.

NIEMIECY.

Z Bawaryi.

Dnia 18 go września, Niemieccy badacze natury i lekarze, w liczbie 350 osób, odbyli w Norymberdze swoje pierwsze posiedzenie, w kościele św. Katarzyny, umieszczone na ten cel urządzone. Posiedzenie to, zaszczycone było obecnością licznie zebranych dam i innychъ słuchaczy.

Z Xięstwa Holsztyńskiego.

Król Duński zabawiwszy w Плѣен trzy dni, d. 16 go września wszedł na okręt w Neustadt, udając się do Kopenhagi.

— *Powszechna Gazeta Augsburska* donosi od hrzegów Dunaju: „Wiść dotyczącą młenstwa Królowej Izabelli z Xięciem Leopoldem Sasko-Koburgskim, cor z więcej znajduje wiary, od czasu pobytu w Niemczech Królowej Angielskiej, która się mocno tym projektemъ zajmuje. Zdaje się, że już nie wątpią o zezwoleniu nań gabinetu tuieryjskiego. W przyszłymъ miesiacu Xiążę Ferdynand Sasko-Koburgski uda się z swymъ synemъ Leopoldemъ do Londynu, gdzie ta kwestya ostatecznie ma być rozstrzygnięta.

BELGIA.

Bruxella, 17 września.

Wczoraj otworzono nadzwyczajne posiedzenie Izby na rok 1845, pod przewodnictwemъ P. Davy vier. Izby, na posiedzeniachъ nadzwyczajnychъ, zajmą się tylko obmyśleniemъ środkówъ dla zapobieżenia grożącej nędzy. Oprócz przedstawionego już projektu do prawa o udzielenie ministerstwu spr. wewn. kredytu, w ilości 2 mil. franków, ma być także podany projektъ zniesienia ustanowionego dawniej: „prawa głodowego.“ Rząd zamysla także zachęcać municypalność i gminy do zakładania magazynówъ zapasowychъ, w którychby sprzedawano żywność wyrobnikomъ za pomierną cenę. Sam rządъ nie chce się podjąć tѣj czynności, i daje tylko wsparcia gminomъ, które daleko taniej i lepiej podobnemi magazynami zarządzać mogą.

— Speculanci Belgijscy zakupują znaczne zapasy żywności w pogranicznych departamentachъ francuzkich.

Испания.
Мадридъ, 8 Сентября

Здѣшнія высшія власти получили вчера уведомленіе, что черки роздаютъ деньги, и что заговорщики дѣлаютъ патроны и другія приготовленія для произведенія движенія. Вслѣдствіе сего, военныя власти не оставили предпринять необходимыхъ мѣръ предосторожности и спокойствіе не было нарушено.

— Офицеръ Наварскаго полка, убитый 5-го вечеромъ, передъ своею казармою, общалъ за 600 пиастровъ открытъ заговорщикамъ входъ въ казармы въ то время, когда солдаты будутъ раздѣты и безъ оружія, которое предположено было выдать мятежникамъ. Утромъ въ назначенный день, т. е. 19 Августа, упомянутый офицеръ перемѣнилъ свои мысли и открылъ заговоръ генералъ-капитану, который поручилъ ему продолжать взятую имъ на себя роль, обещалъ наградить его деньгами и чиномъ. Вечеромъ онъ палъ отъ перваго выстрѣла мятежниковъ. Изъ всего видно, что власти не хотѣли воспрепятствовать успѣху заговора, а намѣрены были захватить заговорщиковъ, и потому войска были такъ расположены, что они попались на перекрестный огонь. Собравшіеся передъ Наварскою казармою заговорщики были бы всѣ истреблены, если бы при первыхъ выстрѣлахъ не отперли имъ случайно входа въ садъ Буэнь-Ретиро. Еще до разсвѣта, мертвые тѣла, лежавшія на улицахъ, были вывезены за городъ и преданы землѣ.

— Третьяго дня убитъ былъ архиваріусъ князя Медина Селла, у самаго входа въ его дворецъ.

— Вслѣдствіе происшествій 5-го Сентября, арестовали слишкомъ 800 чел., но всѣхъ ихъ освободили за исключеніемъ только 30-ти человекъ.

— Въ Фигуэрасъ разнеслась молва, что Примъ въ числѣ 700 человекъ ворвался въ Риополъ, укрѣпился въ Берга и ожидаетъ подкрѣпленій. Донесеніе сіе ложно, такъ какъ извѣстно, что Примъ постоянно пребываетъ въ Марсели.

— Изъ Пампелуны отъ 6-го с. м. уведомляютъ, что въ тотъ же день обѣ Королевы, Изабелла Луиза, министры: Нарваэзъ и Мартинезъ де ла Роза, со всѣмъ дворомъ, выѣхали въ Витторію. Королева Изабелла по-видимому здорова.

— Кромѣ герцогини Немурской, получили еще орденъ Маріи Луизы: — принцесса Омальская и принцесса Аделаида, сестра Короля. Герцогъ Немурскій еще въ 1841 году получилъ орденъ Золотого Руна, по сему нынѣ орденъ сей пожалованъ только принцу Омальскому. Толедскія шпаги, подаренныя принцамъ, назначены были Королевою Изабеллою, а не генераломъ Нарваэзомъ, имѣвшимъ только честь вручить ихъ принцамъ. Генералъ Нарваэзъ и министръ де ла Роза получили отъ герцога Немурскаго по золотой табакеркѣ, украшенной портретомъ Короля Французовъ, цѣною каждая въ 15 000 фр.

— Двое младшихъ сыновей Донъ Карлоса, вступили въ Королевско-Сардинскую военную службу. Старшій изъ нихъ пожалованъ полковникомъ въ свойскомъ полку, а младшій майоромъ въ полку Asqui.

— Въ Барселонѣ арестовали нѣсколько лицъ; до сихъ поръ спокойствіе не было тамъ нарушено.

— Въ Парижѣ получены изъ Байонны извѣстія отъ 12 Сентября. Уведомляютъ, что французскій посланникъ въ Испанію, гр. Брессонъ выѣхалъ изъ Байонны, 11 с. м., съ своею супругою, въ Мадридъ, куда вѣроятно прибудетъ въ одно время съ Королевою. Въ Байонну прибылъ также, проездомъ въ Мадридъ, генералъ Курцъ, бывшій военный министръ, который десять лѣтъ жилъ въ Парижѣ. 11-го числа поутру выѣхалъ изъ Байонны генералъ-лейтенантъ Зарко дель Вале, и на пути въ Мадридъ, осмотрѣть укрѣпленія Санъ-Себастьяна. Французскіе принцы весьма милостиво и съ особенною привѣтливостію приняли сего генерала, принцъ Омальскій подарилъ ему драгоценную табакерку, а супругъ его дорогія браслеты.

Испанія.
Мадридъ, 8 września.

Въ dniu wczorajszymъ wyższe władze tutejsze otrzymały kilkakrotne zawiadomienie, że pomiędzy niższą klasą ludu rozdawane są pieniądze, i że spiskowi przysposabiają ładunki i czynią inne przygotowania do nowych rozruchów. Skutkiem więc tego władze wojskowe nie omieszczały i z swęj strony przedsięwziąć stosownych środków i spokojność utrzymana została.

— Jeden z oficerów полку Nawarskiego, który wieczoremъ d. 5 przedъ koszarami swemi zastrzelony został, przyrzekł był spiskowym, za sumę 600 pиастровъ, iż im otworzy koszary w czasie, gdy żołnierze rozebrani i bez broni znajdować się będą; bronią ta miała potem służyć do uzbrojenia powstańców. Z rana atoli dnia oznaczonego, oficer ten uznał dogodniejszymъ dla siebie, donieść Jeneralnemu Kapitanowi o uknowanym spisku. Ten polecił mu odgrywać dalej przyjętą na siebie rolę, stosownie do umowy, i przyrzekł mu pieniądze i awans. Wieczoremъ zaś, pierwsza kula wystrzelona przez powstańców, odebrała mu życie. Ze wszystkiego się okazuje, że władzom nie szło o zap bieżenie wybuchowi spisku, ale o ujęcie spiskowych, i dla tego wojsko takъ było ustawione, że wzięło ichъ we dwa ognie. Wszyscy powstańcy, znajdujący się przedъ koszarami полку Nawarskiego, mogli być ujęci lub pozabijani, ale przypadkiemъ otwarta była brama do ogrodu pałacu Buen-Retiro, przez którą pomylekali. Jeszcze przedъ świtemъ, kazano leżące na ulicachъ ciała poległychъ wywieść zъ miasta i pogrzebać.

— Onegdaj zabity także został archiwista Xięcia Modina Celi, w chwili gdy miał wejść do pałacu jego.

— W skutku wypadków z d. 5 września, uwolniono blisko 800 osób, ale je wszystkie uwolniono prócz 30.

— W Figueras rozeszła się wieść, że Primъ z 700 powstańcami wkroczył do Ripoll, obwarował się potem w Berga i oczekuje posiłków. Wiadomość ta jest zmyśloną, gdyż Primъ przebywał ma ciągle spokojnie w Marsylii.

— Donoszą zъ Pampelony pod d. 6-ego m. m., że w tymъ dniu zъ rana, obie Królowe, Infantka Luiza Ferdynanda, Ministrowie: Narvaezъ i Martinezъ de la Rosa, zъ całym dworemъ, wyjechali do Witoriji. Królowa zdawała się być w dobrémъ zdrowiu.

— Oprócz Xiężnej Nemours otrzymała jeszcze szarfę orderu Maryi Ludwiki Xiężna Aumale, oraz Xiężniczka Adelaida, siostra Króla Ludwika Filipa. Xiąże Nemours, już w roku 1841 otrzymałъ był orderъ Złotego Ruна, który zъ tego powodu teraz był tylko данъ Xięciu Aumale. Szpa dy Толеданские, дарowane Xiążętomъ, podobnieъ były upominkiemъ od Królowej, nie zaś od Jenerala Narvaezъ, który je tylko Xiążętomъ doręczył. Prezes Rady, Jeneralъ Narvaezъ, i Ministerъ spraw zagranicznychъ, P. Martinezъ de la Rosa, otrzymali od Xięcia Nemoursъ złote tabakiery, ozdobione portretemъ Króla Francuzów. Każda zъ tychъ tabakierъ jest warteści 15,000 fr.

— Dwaj najmłodsi synowie Donъ Karlosa przyjęci zostali do służby w armii Królewsko-Sardynskiej. Starszy zъ nichъ mianowany został полковникомъ w полку Sabaudzkim, а młodszy Majoremъ w полку Asqui.

— W Barcelonie aresztowano kilka osób; dotychczas panuje tamъ spokojność.

— W Paryżu odebrano wiadomości, datowane 12-go września zъ Bajony. Według tychъ doniesień, Поселъ francuzki przy dworze hiszpańskimъ, Hrabia Bressonъ opuściłъ 11-go b. m. wraz zъ małżonką wspomniane miasto, i puściłъ się w podróż do Madrytu, gdzie zapewne przybędzie jednocześnie zъ Królową. Przybył tamъ także, w przejeździe do stolicy hiszpańskiej, Jeneralъ Cruzъ, były Ministerъ wojny, który przezъ latъ dziesięć mieszkałъ w Paryżu. Dnia 11-go rano wyjechałъ także zъ Bajony Jeneralъ Porcuczъ Zarco del Valle. Po drodze do Madrytu zwiedził onъ szeregъ gólowo warownię St. Sebastianъ.